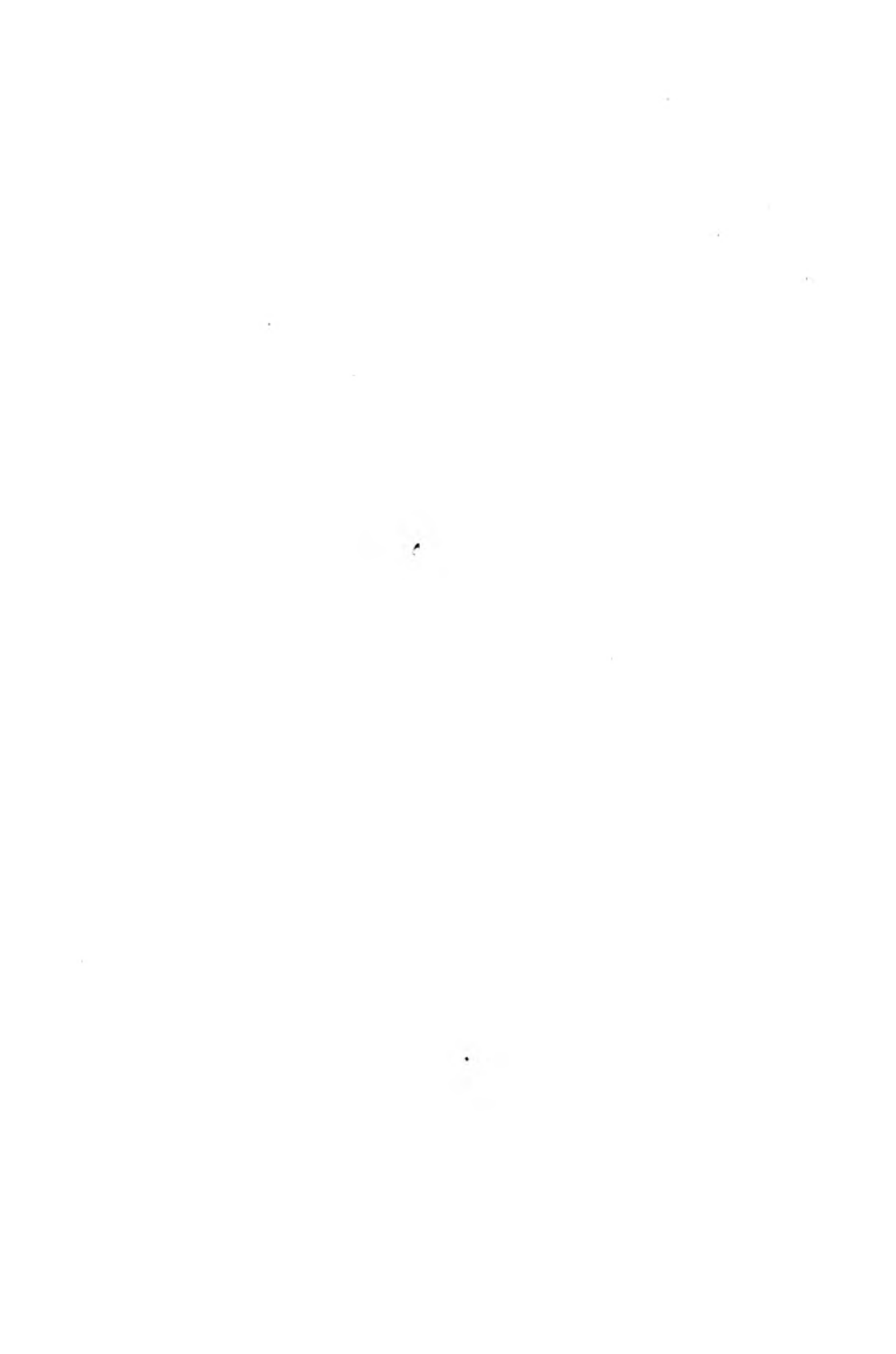

Mary Dorna

„Mijn Oom Ricardo”

DE UILENREEKS No. 48

MIJN OOM RICARDO

Bij dezelfde uitgevers verscheen:
Mary Dorna: VINGEROEFENINGEN

MARY DORNA

MIJN OOM RICARDO

BIGOT EN VAN ROSSUM N.V.
AMSTERDAM

DRUK BOOM-RUYGROK N.V., HAARLEM

Regenvlagen, storm, herfstnevels — een kort schuchter belletje, zóó dat we vroegen: ging de bel eigenlijk? — dan stond mijn oom Ricardo tegen de muur gedrukt, als een bescheiden bedelaar, die nog niet lang in het vak is en zich schaamt om aan te bellen bij vreemde huizen en uit bedelen te gaan en zelfs nog verlegen is tegenover de dienstbode. Bij mooi weer is Oom Ricardo nooit komen opdagen, dan waren er hooibergen geloof ik, of zoo maar banken ergens in de open lucht in parken of waar ook in de wijde wereld. Oom Ricardo kwam uit de wijde, wijde wereld, hij bracht de sfeer van de verte en het avontuur mee, ik snoof een bijna wilde geur om hem en niet dat gewone duffe zoetige familieluchtje. Wat was ik mijn moeder dankbaar, dat ze eindelijk eens met iets plezierigs en boeiends te voorschijn kwam op familiegebied — hoe onuitstaanbaar vervelend en met zichzelf ingenomen waren de anderen, die uit riantte voorstadswoningen of villaparken kwamen en uit een fantasieloos benepen iets, dat zij „de wereld” noemden en dat met zaken, geld en een geslaagd deftig bestaan samenhang, hoe ergerden me de paar

stereotype, aan mij gewijde zinnen: „Wat blijft dat kind spichtig”, „Vindt je leeren prettig?” „Krijg je mooie rapporten?”

Oom Ricardo was niet geslaagd — niemand van de familie mocht weten dat hij soms bij ons kwam, zoo weinig geslaagd was de carrière van Oom Ricardo. Hij gaf het direct toe met ontzettende zelfbeschuldigingen en hevige gebaren (zich op de borst slaan), terwijl hij den Hemel als getuige aanriep, hoe slecht en diep gezonken hij was, maar, voegde hij er plechtig aan toe, nu, dit keer, wilde hij diezelfde Hemel tot getuige nemen van zijn onherroepelijke heilige voornemens om een ander nieuw mensch te worden (snikkend) — „met Gods hulp”, besloot hij eenigszins ten overvloede en groote ronde tranen liepen langzaam en treurig over zijn gebruind, mooi ovaal gelaat. Hoe zelfverzekerd waren al die andere familieleden en trouwens bijna alle groote menschen, die ik kende — alles deden ze akelig goed en zonder fouten en hun harde uitgestreken gezichten kregen soms een zoetelijk valsche uitdrukking, wanneer ze iets over den Hemel of God zeiden; ik kon duidelijk merken, dat ze het heel gewoon en vanzelfsprekend vonden, dat God in verband met hun rechtschapen levenswandel zoo goed voor hen zorgde en zijn Hemel bereid voor ze hield

wanneer het hun tijd zou zijn — „over honderd jaar” — dat zeiden ze voor alle zekerheid erbij, om toch maar zoo lang mogelijk uit den Hemel weg te blijven en hier op deze aarde in dit leven ambitieus, zakelijk en maatschappelijk te kunnen zijn.

En dat juist waren de drie eigenschappen, waaraan het Oom Ricardo volkomen ontbroken had: zakelijkheid, ambitie en maatschappelijkheid. Hij had slechts één dezer veelgeprezen eigenschappen bezeten, dan was hij wel „een bruikbaar mensch” geworden en zou hij nu niet in zulke natte, afgedragen, naar armoede en nachtasyl rieken-de kleeren voor ons hebben gestaan. Dat zei mijn vader tenminste eens tegen hem — dat van de eigenschappen, waarvan het gemis door Oom Ricardo zoo aan den lijve werd gevoeld en die mijn vader zelf in zoo hooge mate bezat. „Je komt er niet zonder dat — de anderen verdringen en vertrappen je anders”, zei hij eens, waarop Oom Ricardo alleen maar zwaar gezucht had.

Goeie genade, een zakelijke, ambitieuze, maatschappelijk-geslaagde Ricardo kon ik me niet eens voorstellen. De mooie regelmatigige trekken van zijn open gelaat kregen dan in mijn gedachten direct dat verwrongene, berekende en tenslotte vulgaire dat de meeste groote menschen-gezichten tot zulke

trieste maskers maakt — ook al hebben ze nog zoo'n deftige positie, die meebrengt dat hun koppen bij jubilea of overlijden op de foto-pagina der dagbladen prijken. Wat een vuilakken om een mooi onbevungen mensch als Oom Ricardo te verdringen en te willen vertrappen, dacht ik bij de sombere profetie van mijn vader.

Maar voorloopig waren Moekie en ik erg blij, dat hij nog niet thuis was, mijn vader, en Oom Ricardo eerst naar hartelust uithuilen kon en thee met een tikje rhum drinken om wat op zijn verhaal te komen — ook ik kreeg direct een beetje rhum in mijn thee, omdat ik met Oom Ricardo mee gehuild had en ook weer op mijn verhaal moest komen, en het smaakte heerlijk naar iets vers en vreemds, thee met Jamaica-rhum (zooals ik met eenige moeite op de flesch ontcijferde), het smaakte naar de wijde wereld, waaruit Oom Ricardo zoo juist gekomen was op deze gure herfstavond.

Alleen werd Moekie een beetje onrustig, toen Oom Ricardo haar geurige thee weliswaar uitbundig prees, doch, enkel om goed te proeven, en bovendien als geneesmiddel om zijn geschokte zenuwen te kalmeeren, een glas rhum zonder thee wilde drinken. En zulk een verfijnde smaak had Oom Ricardo, dat hij de rhum pur niet uit een theekopje kon

drinken. „Dat moet een stevig flink glas zijn,” zei hij en hij koos de tumbler, waar ik 's ochtends mijn gehate melk uit dronk. Het was zulk een groote koude plas melk elken ochtend om 8 uur — dezelfde hoeveelheid als rhum gesavoueed scheen heel andere gevoelens op te wekken. „Melk is goed voor elk” — elken morgen ergerde me dit rijm in groote zwarte letters op de beker van mijn zusje, „vooral goed voor zoo'n schraal pipsch kind als jij bent,” zei mijn vader streng. Ik vertelde Oom van de witte kille melk, die ik nog een tijdlang hinderlijk in mijn maag voelde en die een soort van booze en kwaadaardige braafheid scheen te moeten opwekken om me op het schooluur voor te bereiden. (Een proef met warme melk was op een débacle uitgelopen: de witte vellen en de laffe kooksmaak hadden me misselijkheid en een vrijen morgen bezorgd). Zoo begon dan elke weekdag somber fataal en onveranderlijk met de plas koude melk.

„Rhum is juist gloeiend,” legde Oom Ricardo uit, en mijn moeder probeerde het gesprek op de poes te brengen; dat deed ze altijd, wanneer ze zich geen raad meer wist. Ik kende wel rhumboonen, die smaakten lekker, vooral wanneer je er een paar tegelijk in de mond stak. „Rhum is gloeiend en verwarmt je door en door,” zei Oom Ricardo

nog eens met overtuiging na een paar groote slokken en ik hoopte dat de smaak van deze voortreffelijke drank in mijn glas zou blijven zweven als een geurige onzichtbare nevel.

„Hoewel een kop koffie met een homp brood je op een ijskoude ochtend ook goed doen op een politiebureau — het is „daar ginds” (en hij wees naar een blijkbaar heel ver oord) geen first klass hotel, maar toch — de politiemannen zijn menschen met een hart. Ik heb trouwens op de bureaux van vele wereldsteden mijn kop koffie gekregen”, zei mijn cosmopolitische oom, „en dat is toch behoorlijk, is niet?” Ik wilde weten, hoe die koffie smaakte en na conscientieus nagedacht te hebben, antwoordde Oom Ricardo: „Die koffie smaakte aardig. En warm vooral,” voegde hij er na eenigen tijd nadenkelijk stil-zwijgen bij — toen ontmoette hij de smee-kende, verschrikte blik van mijn moeder. Hij werd verlegen en dat kon ik niet verdragen. „Oom Ricardo mag toch wel koffie met een politieman drinken en een praatje maken — dat zijn toch nette flinke lui,” zei ik ineens, „als al die beroerlingen in onze familie hem hebben laten stikken, dan mag een mensch toch wel warmte en koffie zoeken, waar hij ze krijgen kan — dat zou ik ook doen,” voegde ik er met groote beslistheid bij. „Ja, ja,” vervolgde Oom Ricardo, „ik heb

al zooveel meegemaakt. Weet je, dat ik eens, nog wel in een behoorlijk pak, kranten verkocht heb in Wiesbaden. Er waren natuurlijk veel vreemdelingen en het was of ik die mensch magisch tot me trok. Ze zeiden: Mein Herr of Monsieur en Signor tegen me en menigeen nam me mee naar een restaurant en wilde mijn levensgeschiedenis weten. Och," zei hij bijna tot zich zelf, „wat kan een mensch eigenlijk nu nog gebeuren, als hij alleen is — er is altijd wel een plaats om te slapen en van de koffie heb ik jullie al verteld. Maar wanneer je voor anderen moet zorgen, dan wordt het moeilijker, die kan je niet naar asylen en politiebureaux meenemen en zeggen: Hier zijn mijn vrouw en kind" — en weer begon Oom Ricardo te zuchten. „Nou, kranten verkoopen kan ook nog niet iedereen," viel ik hem vlug in de rede, want ik was bang dat hij weer ging huilen, „het is nog een wonder, dat je er geen schorre stem van hebt overgehouden en het lijkt me zoo vrij en vroolijk te kunnen zeggen: Wat kan me eigenlijk nu nog overkomen." Hij werd er heelemaal optimistisch van en raadde me aan deze zin in gedachte te houden, wanneer ik ergens angst voor had. En hoeveel keer hebben ze me het luidkeels woedend hooren roepen, wanneer ik juist doodsbenauwd was voor een les of straf:

„Wat kan me nu eigenlijk nog overkomen!" Dan komt de merkwaardige metamorfose waar ik al een paar maal getuige van had mogen zijn. Op de badkamer hoorde ik het water loopen. Oom Ricardo verdween voor een half uurtje en in plaats van de interessante, diep-beklagenswaardige, doch op den duur niet al te aangenaam riekende vagebond verscheen een uiterst verzorgd iemand, die nochtans niets van zijn interessant voorkomen had ingeboet. Het pak, waarin mijn vader er als een doodgewoon alledaagsch heer uitzag, gaf Oom Ricardo het cachet van een volkomen gentleman en het bad benevens het schoone linnengoed hadden het peil van zijn moreel op verwonderlijke wijze doen stijgen. Hij streelde liefkoozend het glanzende overhemd en ademde diep de geur van de lavendel in, die altijd op mijn vaders toilet-tafel stond — „Dat doet goed," zei hij glimlachend en volkomen tevreden. „God, wat voel je je een ander mensch zoo — het leven is goed, zeg ik jullie en jullie zijn zoo lief," en hij omhelsde ons beurtelings, Moekie en mij. „Is het leven geen heerlijk ding?" zei hij nog eens met overtuigende vroolijkheid en in een stralend humeur. „Kijk eens hoe die schoenen me zitten, keurig gepoetst zeg, jullie hebt goed personeel en een uitstekende waschvrouw moet dat zijn, dit overhemd is

heerlijk gestreken. Uitstekend," herhaalde hij, verteederd alles bekijkend wat er in de kamer was, Moekie, mij en zichzelf inciuis. Plotseling voelde hij met schrik naar zijn binnenzak en ademde verlicht op, toen hij zijn portefeuille eruit haalde, een rafelig vod waar hij een portretje uit opdiepte. „Viola," zei hij zacht, „ik heb haar altijd bij me. Dit portret en mijn tandenborstel, daar kan ik niet buiten. Zelfs daarginds," en hij wees naar een hoek van het plafond, „daarginds mocht ik ze bij me houden." „Daarginds" scheen een ver land te zijn, waar men de menschen zoo wat alles afnam, wat ze aan aardische goederen bezaten — met uitzondering dan van Viola en de tandenborstel —, maar Oom Ricardo was in zulke vreemde landen geweest, dat ik me voorloopig niet zoozeer met „daarginds" — hoe angstaanjagend geheimzinnig overigens ook — kon bezighouden. Het portretje van Viola had mijn heele ademlooze belangstelling — het was een kind schoon als een engel met een geruite, opzichtige baret op wild krullende haren en een mysterieus lokkende glimlach om de mooie, een beetje treurige mond — „Ze ging veel dansen," legde Oom Ricardo uit, „ze was als een vlammetje, zoo vurig en licht en levend en stralend en als een vlammetje is ze uitgedoofd — longontsteking — ze is

veel te licht gekleed al te lang uitgebleven op een ijskoude nacht, toen ze weer dansen ging, mijn dochttertje Viola." Mijn moeder gaf duidelijk teekens dat het verhaal van Oom Ricardo iets verontrustends had; ik zag telkens hoe ze probeerde hem op zijn schoen te trappen, een teeken dat iemand zijn mond ergens over moest houden, een teeken dat veel gezien werd in mijn bijzijn en dat ik altijd opmerkte, hoewel het tegendeel beoogd werd. Ja, ze zou nu zoo oud als ik geweest zijn, de kleine Viola, een jaar of vijftien, en Oom Ricardo keek me opletterend met zijn groote donkere langbewimperde oogen aan om daarna in tranen uit te barsten. Hij beschuldigde zich ervan geen goed echtgenoot en vader geweest te zijn, vooral geen goed vader — „maar ik gunde de kleine veel plezier, weten jullie, ik gunde het haar zoo." En dat zou geen goed vader geweest zijn? — o, waarom was ik niet Viola geweest met zulk een opvallende heerlijk geruite baret op, waarom was ik niet aan een longontsteking gestorven na te lang gedanst te hebben ergens op een kermis van licht en geuren en meesleepende muziek, waarom werd ik niet door zulk een bijzondere vader betreurd en beweend? — Zou ooit mijn vader om mij huilen? — en ineens viel me in dat mijn vader nog nooit gehuild had. „Dat kan

ik niet," had hij eens gezegd, toen ik hem er uitdrukkelijk naar gevraagd had, „dat is te raar, een huilende man; ik heb heelemaal een hekel aan huilen," voegde hij erbij, mij strak aankijkend bij die hardvochtige bekentenis. Ik gaf Oom Ricardo mijn eigen zakdoekje, om de tranen te drogen die hij nog zoo rijkelijk kon doen stroomen bij de herinnering aan zijn geliefd kind en hij wenschte dat om deze eenvoudige handreiking God mij zegenen zou. „God zegen je, lief kind, je lijkt op Viola," zei hij als een soort teeder geschenkje; ik zag immers duidelijk dat er geenerlei gelijkenis tusschen mij en dat schoone wezen bestond.

Dan was er toast en ham en verschgezette thee — de rhumflesch stond nog op tafel — door het wit- (en goed-) gemutste dienstmeisje binnengebracht in het bloemrijke Wedgwood-servies. Oom Ricardo knikte er welwillend tegen, vouwde met een precieus gebaar het servet open, alsof hij gister nog in een Grand Hotel en niet uit de nap van het nachtasyl gegeten had; hij at heelemaal niet haastig, zoo uitgehongerd hij ook was (en de honger stond op zijn ingevallen kaken te lezen, zei mijn moeder bijna melodramatisch), neen, hij at keurig en langzaam — „Verrukkelijk," verklaarde hij met nadruk, „verrukkelijk, die dunne sneden toast, wie

doet dat bij jullie, precies zooals het moet zijn, eventjes bruin en toch niet te hard. En die ham is ook voortreffelijk — bijna als in Praag — ham moet een beetje naar noten smaken — en dan die uitstekende Engelsche mosterd. . . . Kinderen, wat ben ik blij weer bij jullie te zijn, wat is het hier rustig en gezellig en Hollandsch-helder." En ik bad en smeekte Oom Ricardo toch voor altijd bij ons te blijven, een verzoek dat mijn moeder tot mijn groote verbazing niet ondersteunde — ze trok een verlegen gezicht bij mijn enthousiaste invitatie. Oom Ricardo schudde een beetje weemoedig met zijn hoofd, zoodat zijn vol donker haar meewapperde: „Ik blijf nooit ergens voor vast, ik moet verder, voor mijn zaken," legde hij me uit, „naar Boedapest, dit keer zal ik er komen, ik ben vast en zeker besloten mijn familie eer aan te doen." Of hij dat nu al niet deed — door er zoo mooi, levendig en opgewekt bij te zitten met glanzende witte tanden en diepe donkere Zigeuneroogen. „Ik heb een nieuwe methode voor piano-onderwijs uitgevonden. Het is iets voor Boedapest, muzikale menschen daar, alles gevoel, hartstocht, brio. Ik breng ze de techniek in acht weken bij — ga een muziekinstituut opzetten met een Hongaarsche vriendin." Hij zag de toekomst al roziger en hoopvoller in — trouwens nie.

mand van ons drieën twijfelde een oogenblik aan dat piano-instituut met onderwijs op moderne en nog nooit tevoren bedachte grondslag — het idee van Oom Ricardo, die muzikaal, vindingrijk en tot alles in staat was. Alleen vroeg moeder aarzelend: „Heb je een tijdje geleden ook niet zooiets geprobeerd in Lyon of Marseille? Er deden toen zulke rare verhalen de ronde. Je zou met je assistente in groote kartonnen doozen geslapen hebben bij gebrek aan bedden en alles moet toen een beetje mislukt zijn.” Oom Ricardo wuifde met een hautain en misprijzend gebaar die laster weg: „Och, ze zijn zoo kleingeestig, de menschen, hè. Ik had aardige slaappleatsen gemaakt, er kwam ook een beetje karton bij te pas, maar ze lagen goed zeg ik je, ze lagen als prinsen. Ik sliep tenminste als een prins. En dan is karton hygiënisch in dat soort steden met wandluizen, beter dan die dikke wollen rommel, waar ze in liggen te broeien, zacht klimaat daar,” zei hij vaag en verontwaardigd vervolgde hij: „Om kleinigheden laten ze je in den steek. Ik had alleraardigste leerlingen, meest dames. Havensteden, hè. Die zaak ging goed, werkelijk goed, en geen van mijn leerlingen stoorde zich aan mijn slaapgelegenheid, ze vonden het grappig.” Weer ging de pantoffel van mijn moeder naar de glanzend-geschoeide voet van Oom

Ricardo. „Natuurlijk vonden ze het grappig,” herhaalde hij onbevagen. „Ik liet ze het heele instituut zien en zoo zagen ze de bedden ook — honi soit qui mal y pense — zelfs voor klamboes had ik gezorgd, die ik immers kende van Java.” Hij keek triomfantelijk over de klamboes — „er is een boel ongedierte daar, hoor.” „Klamboes in Marseille?” vroeg mijn moeder verbaasd, „dat hebben ze daar toch niet?” „Nee, maar ik vond het beter,” oordeelde Om Ricardo, „zoo kreeg je ook minder stof binnen ’s nachts — het was een eigenaardige woning, begrijp je, je moest de vensters op dat zolder-atelier dag en nacht openhouden voor de rare luchtjes van beneden — ik houd veel van frissche lucht. Maar je krijgt zelden de goede menschen voor zoo iets, ik sukkelde met mijn assistenten, niets bevalt ze, overal merken ze wat op aan.”

Ik vond nu het juiste oogenblik gekomen om mezelf aan te bieden als muziek-assistente, tot alles bereid, zelfs om op karton of wat dan ook te slapen. Mijn ouders behoefden dan geen zorgen meer om mij te hebben, waarvan ze zich altijd een — volgens mij dan — overdreven voorstelling maakten; en de naam Boedapest trok me als een magneet. Ik kon werkelijk een beetje pianospelen en Oom Ricardo had er direct ooren naar. Hij

luisterde met groote aandacht naar mijn paradedukken: eenige Lieder ohne Worte, negrosongs en een stuk uit Rosamunde.

„God, dat kind heeft aanleg,” barstte hij verrukt uit, „geef me dat kind en een — laat eens zien — nou, een 20, 30 pond mee, en probeer het voor een maand of drie; ik zal als een vader voor haar zorgen.”

Bijna had ik het geluk te pakken — bijna — want moeder vond me nog veel te jong en ze wist zeker dat vader het nooit goed zou vinden. Eerst dacht ik dat 20 of 30 pond iets was, dat aan mijn eigen gewicht ontbrak of een soort van ballast, kleeren en muziekstukken misschien; maar later hoorde ik dat Oom Ricardo, als hij geld wilde hebben, zich altijd in ponden uitdrukte; dan klonk het minder; bovendien scheen hij het pond (in verband met zijn Engelsche herkomst) gedistingeerder te vinden dan de burgerlijke Hollandsche gulden.

„Natuurlijk wil vader het weer niet hebben,” brulde ik van woede en teleurstelling, nooit vindt hij iets goed, wat ik prettig en plezierig vind — altijd zeurt hij over rot rapporten, degelijkheid en vooruitkomen in de wereld — wat heb ik al niet moeten bedenken om een enkele dag vrij te krijgen, wanneer er algebra-proefwerk of iets anders onmogelijks van me verlangd werd. Ik had eens een

meisje gezien, dat bloed opgaf — hoe benijdde ik dat kind, toen ze direct daarop vrij kreeg. in m'n ellende heb ik toen m'n tandvleesch opengekrabd, ik deed het heusch niet voor m'n plezier, want het deed echt pijn. Maar die stinkdokter had het direct door en vroeg vuil grijnzend alleen maar: „Schoolziek, he?” En dan die eene keer, toen ik zei, dat ik zware rimmetiek had — „Je meent rheumatiek, niet,” vroegen ze en daarbij barstten ze in zoo'n kwaadaardig gelach uit en toen werden ze ècht kwaad. Al mijn tantes hadden 't over hun rimmetiek, waarom zou ik nu niet eens rimmetiek kunnen hebben? — ik heb alle plaatsen onthouden en opgenoemd, waar tante Jo het heeft, maar ik kreeg een preek van den directeur over mijn leugenachtige karakter en mijn geraffineerdheid — ik weet niet eens wat dat is, geraffineerd, maar het scheen nog gemeener dan liegen gevonden te worden — Liegen is heel moeilijk en naar, ik zou nooit liegen, als ik het niet noodig had, maar 't was de eenige manier om eens een enkele keer een heerlijk vrij gezellig dagje te krijgen of om zoo'n stinkles te ontloopen. Al kwam later altijd alles uit met veel straf en zedepreeken erna — die had ik graag over voor een paar zalige uren in de vrijheid. Nooit houd ik 't uit op die rotschool en ik zeg het jullie: eeuwig zal ik

slechte rapporten hebben en in Boedapest zou ik pianoassistente kunnen zijn en ook nog kunnen vooruitkomen. Maar vader wil niet, nooit krijg ik een kans, o, o, wat een hondenleven heb ik bij zoo'n vader," snikte ik in een alles overstelpend zelfmedelijden.

Plotseling werd Oom Ricardo uiterst ernstig en plechtig: hij pakte mijn beide handen en keek me met zijn groote glanzende jong gebleven oogen doordringend aan. „Jij hebt een goede vader," zei hij met sidderende stem „je hebt een vader, waar je op je knieën God voor danken moet elken dag; jij hebt geen vader die zijn vrouw van ontbering en uitputting liet sterven op een zolderkamertje zonder vuur alleen met een kaars — en jouw vader zorgt ervoor dat je 's avonds op tijd in je bed ligt en niet aan een longontsteking sterft zooals mijn kleine Viola. Dat weet je nog hè, hoe Lydia stierf?" vroeg hij mijn moeder met groote nadrukkelijkheid. „Ontbering en uitputting, mijn God, mijn leven is voorbij, verzuimd heb ik alles wat ik had moeten doen. De Hemel is mijn getuige, ik kan het nooit meer goedmaken!"

Hij vergat het heele pianoinstituut te Boedapest in zijn hartstochtelijke zelfbeschuldigingen en ik wist niets beters te doen dan weer een kop thee met veel rum voor hem neer te zetten en eenige schrale troost-

redenen te bedenken: „Misschien waren ze wel zwak van gestel en te goed voor deze wereld." Dit laatste had ik goddank voor eenige dagen van ons dienstmeisje gehoord. Goddank, zeg ik, want Oom Ricardo nam mijn woorden gretig over: „Je hebt een kind met een gevoelige begrijpende ziel," was het compliment dat hij mijn moeder en mij met van aandoening trillende stem gaf: „Dat kind heeft gelijk. Te goed voor deze wereld, o veel te goed voor deze harde zelfzuchtige wereld en zwak van gestel, teer en zwak." Rijkelijk vloeiden zijn tranen weer en ik stal bij die gelegenheid zes mooie groote zakdoeken van mijn vader voor het goede doel — edeler en romantischer immers dan het ordinaire dagelijksche gebruik dat mijn vader ervan maakte — het leken mij teveel tranen voor dat kleine kinderzakdoekje van mij — hij zou nog veel huilen om zijn vrouw en zijn kind en wie weet wat nog meer — zes zakdoeken zouden amper genoeg zijn. Ik had haastig die zakdoeken weggerist uit de hooge mahoniehouten kast; goeie genade, wat een linnenkast hadden we eigenlijk, er kwam geen einde aan de stapels zakdoeken alleen al — maar ik durfde niet meer te nemen en pakte inderhaast nog een paar witte peau de suède heerenhandschoenen mee. Moekie liet het oogluikend toe met de zakdoeken — ik had

ze in elkaar gefrommeld en zoo leken het er veel minder. Oom Ricardo's zigeuneroogen kregen een verheerlijkte uitdrukking bij het zien van die rare handschoenen. „Mag ik die hebben?“ vroeg hij mijn moeder ademloos, „o wanneer ik die erbij had, zoo chic, zoo af is men dan.“ „Maar Ricardo, je kunt toch niet met die witte trouwpartij-handschoenen loopen, wat wil je er in 's hemels-naam mee doen?“

Ricardo holde naar de keuken — en ik hem direct achterna — en ik zag een mengsel ont staan, dat ik helaas vergeten ben en waar ook thee bij te pas kwam; even later hadden de handschoenen een geelachtige kleur gekregen, die destijds zeer in trek was. Op onnavolgbare wijze deed Oom Ricardo ze even aan, met de klep naar beneden, zooals niemand ze toentertijd nog droeg — het stond prachtig, het waren heel andere handschoenen, Ricardo's handschoenen. Ik herinnerde me nog vaag, hoe stijf mijn vader ze in de hand had gehouden bij de een of andere bruiloft en hoe het leelijke, dwaze dingen waren geweest, mijn vader was er toen zichtbaar verlegen mee. En nu was Oom Ricardo er weer heelemaal gelukkig mee. Hij hing ze voorzichtig bij de kachel te drogen en ging voor de piano zitten, dacht even na en speelde een der walsen van Chopin. Hij hield zijn

oogen gesloten en een oogenblik was de kamer, onze doodgewone burger-salon werkelijk dat wat een salon eigenlijk had moeten zijn, iets dat met voornaamheid elegante noblesse en wonderlijke verfijning te maken had. Bijna werd deze alledaagsche schoone teedere stemming bedorven door een bezoek, dat ik door scherp luisteren naar de bel en in samenwerking met de dienstbode nog juist kon tegenhouden.

Het was een tante, die met een neefje ons kwam opzoeken. Het neefje had eens het buitengewone voorrecht gehad bij Oom Ricardo te mogen logeeren; natuurlijk was het aan de verkeerde besteed geweest. Het neefje (een keurig bang 14-jarig jongetje) was met een sensationeel verhaal teruggekomen, dat de heele familie in paniek had gebracht.

In plaats van het prettig te vinden mee te mogen naar nachtaangelegenheden in een naburige groote stad waar gedanst en gezongen werd, had die jongen er schande van gesproken — en ik vond dat men toch al zoo veel tijd in nare saaië daggelegenheden doorbracht, als ouderlijk huis en school. Ook zou Oom Ricardo — en dit vooral werd bijna misdadig gevonden — hem zijn stomme tien gulden te leen hebben gevraagd, die hij van zijn vader en zijn moeder als zakgeld had

meegekregen — daar werd hij toch immers voor meegenomen. En dan was er nog een gefluisterd verhaal, waar ik heelemaal niets van begreep, van een zwaar geverfde dame, bij wie Oom Ricardo inwoonde — welk feit vooral vanwege de verf, als onfatsoenlijk werd beschouwd. Soms was de afkeurenswaardige dame zelf meegegaan — „en wie ging nu met zijn hospita uit wandelen, wat moest zoo'n jongen daar wel van denken!” Bij elke wandeling had Oom Ricardo gevraagd of hij de elegante wandelstok te leen mocht hebben van de dooie man van die dame — „zooiets doet men toch niet!” Maar die dooie had er toch niets meer aan, ik vond het heel gewoon dat Oom Ricardo zoo'n fraaie stok meenam op zijn wandelingen, het paste stellig beter bij hem dan bij de dooie. En Oom Ricardo zou in 't publiek zoo vreeselijk onfatsoenlijk vriendelijk tegen die dame geweest zijn — of dat zoo erg was — de meeste menschen vond ik tamelijk vlegelachtig en zuur — Oom Ricardo was tegen iedereen erg vriendelijk en opgewekt — hij had heel innemende manieren. Dan had Oom Ricardo nog iets vreemds gedaan: hij had elke ochtend op de markt van die plaats een anjelier gekocht en die in zijn knoops gat gestoken. Zoo hadden ze dan vaak, door iedereen nagestaard — de menschen hadden

elkaar aangestooten — door dat kleine stadje gewandeld: Oom Ricardo, de anjelier in 't knoopsgat, 't stokje van de dooie man luchtig en zwierig en nonchalant zwaaiend, de geverfde dame met een opzichtige veer op de hoed, en het stijve brave neefje, dat zich, zooals hij zeide, „doodgegeneerd had.” Maar Oom Ricardo had zich juist geamuseerd over de ergernis der provinciale „Spieszbürger”, zooals hij ze noemde. Van dit merkwaardige logeerbezoek had het keurige, saaie neefje een schandverhaal meegebracht, waarvan de geleende tien gulden een telkens wederkeerend refrein vormden; en daarbij was hij erheen gegaan om bosch- en heiwandelingen te maken, waarvan nooit iets gekomen was — hij zei 't in één adem, alsof je voor tien gulden zoo maar bosch en hei bij de hand kon hebben. Van dit alles had hij een drukte gemaakt en de heele familie in opschudding gebracht, alsof Oom Ricardo, die toch niets dan aardige dingen had gedaan, hem 't grootste onrecht van de wereld had aangedaan.

Dit alles was de reden, dat ik snel en bijna ademloos tegen tante en neef zei: „Er staat nog geen bordje op de deur, maar Hansje heeft roodvonk; het is besmettelijk, zegt de dokter.” Ik keek zoo echt-geschrokken (maar dat werd verkeerd geïnterpreteerd), dat ze

beiden wegvlogen, zonder goeden dag te zeggen of zelfs maar beterschap te wenschen voor Hansje. Dat was ook niet noodig, want Hansje had geen roodvonk, maar was ergens aan het voetballen. Maar het had toch waar kunnen zijn en het dienstmeisje zei ook nog: „Dat noem ik nou gevoel voor je medemensch — van je familie moet je 't maar hebben ...”

Maar het onvermijdelijke oogenblik, dat mijn vader naar huis zou komen, liet zich niet langer uitstellen. Het was alles zoo merkwaardig en ongewoon geweest dien namiddag, de prikkelende geur van de rum, hartverscheurende verhalen als uit een roman in twee en vijftig afleveringen over ontbering, uitputting en een edel sterfbed, het kind Viola met groote vragende oogen en de page-baret, de uiterste droefenis, die echt was en de uiterste opgewektheid, die ook echt was. Ik was in een ver vreemd land geweest, waar de fantasie aan de werkelijkheid grensde. — Met mijn vader kwam alleen de werkelijkheid binnen. Ik herinnerde me direct, dat ik eigenlijk voor dezen vader op mijn knieën moest vallen en God danken volgens Oom Ricardo's uitdrukkelijke wensch. Tot mijn geluk heb ik deze raad nooit opgevolgd; mijn vader zou aan een plotselinge vlaag van krankzinnigheid gedacht

hebben. En eerlijk gezegd had ik heelemaal niet den drang mijn vader dankbaarheid te toonen, laat staan op deze ietwat overdreven wijze. Eerder had ik willen vragen: Toe, wees een beerje als Ricardo, huil eens als je er zin in hebt, verheug je eens uitbundig, zeg dat je me wel mag, je hoeft niet eens zulke fijne complimenten te maken als Oom Ricardo dat nu eenmaal kan; jij kan ook geen Chopin spelen, maar wees eens wat vriendelijker tegen me en niet zoo eeuwig afgemeten en koel en pa-achtig.

Doch ook dit liet ik wel uit mijn hoofd om te vragen — ik was al blij genoeg, dat mijn vader Oom Ricardo vriendelijk ontving en hem een sigaar aanbood en wat niemand tot stand had kunnen brengen, zelfs de grootste orders op het gebied van import en export niet, dat lukte Oom Ricardo, hij bracht mijn vader in een opgewekte bui en hij luisterde met een voor hem ongewone belangstelling naar verhalen, waar ik woorden uit opving als: Tokayer, een ware beauté, raspaarden en -honden, de eindelooze poesta. Ik meende zelfs in de koele blauwgroene oogen van mijn vader iets verlangends te zien, iets hunkerends en ik voelde dat mijn Oom Ricardo een gelukkig mensch was — trots alles — trots zijn tranen en sterfbedden en de vodden en de regen, waarin hij eens, het

leek alweer zoo lang geleden, nederig op de onderste tree van onze stoep had gestaan. Welk een geluk dat alle pakken van mijn vader op elkaar leken — ik had de vaste overtuiging, dat hij jaar in jaar uit bij dezelfde kleermaker het zelfde pak van dezelfde kleur liet maken — in elk geval een soort pakken die hem buitengewoon bevalen moeten hebben, want hij keek Oom Ricardo even goedkeurend aan en merkte dan kort op: „Een keurig pak heb je daar, werkelijk zoo'n nette kleur en snit!”

Ondertusschen was ik genoodzaakt op de atlas in een gewemel van iets dat op bruine wurmen leek, een zijrieviertje van de Donau op te zoeken; waarom mag de Hemel weten, maar het was onvermijdelijk, dat ik om een onnaspeurlijke, domme en duivelachtige reden naar het mij toescheen, den vóormiddag volgend op deze spannende verrukkelijke dag, dat fantasielooze rivierviertje, dat zich boosaardig tusschen de bruine wurmen verborgen had, benevens eenige andere stip-steden en streep-stroomen en worm-gebergten moest kunnen aanwijzen op de groote blinde kaart in het nuchtere eerste ochtend-uur, dat aan de aardrijkskunde gewijd was — dan zou Oom Ricardo allang weer weg zijn, op reis naar Boedapest, waarheen hij me had willen meenemen — en dan te bedenken, dat ik

dat onvindbare aardrijkskundige streepje dan wellicht in werkelijkheid had kunnen zien: een wilde, bruisende bergstroom, vanuit een snelle groote Europeesche trein, in gezelschap van mijn joyeuzen oom, inplaats van klein en jammerlijk met een groote stok voor die leelijke kwaadaardige stomme en blinde kaart te staan met de verwijtende blikken van onder den glimmend-kalen schedel van den aardrijkskunde-leeraar op mij gevestigd, die me biologieerden, tot ik niets meer zou zien dan een chaos van wurmen, stippen, streepen

Duidelijk hoorde ik Oom Ricardo met zijn zeer gearticuleerde stem vertellen over een prachtige renstal, die hij op een critiek oogenblik voor een appel en een ei had moeten verkoopen, toen zijn beste renpaard, waar hij alles op gezet had, vlak voor de eindstreep en de overwinning — was het wellicht boos opzet geweest? — op onverklaarbare manier gestruikeld was. Dan ging 't over een wijnrestaurant, waar hij zoo royaal mee was omgesprongen, dat hij z'n klanten, nadat ze betaald hadden, als een soort revanche — meer gastheer en grand seigneur dan een op zijn voordeel bedachte waard — van zijn beste wijn te drinken gaf a discrétion en waar mijn vader ook nog plezier van gehad scheen te hebben, want hij noemde

telkens een wijnsoort op, die Oom Ricardo nog vergeten had. Het wijnrestaurant leek me een droom te zijn geweest, Oom Ricardo zei het zelf: „Alles van het beste verzeker ik je, un rêve; en mijn vrouw, Lydia zat er toen zoo beeldig bij, un rêve dans un rêve. Herinner je je Lydia nog, was ze geen beauté, och God, een beauté met een poppenkopje. Jullie hebt haar nog op haar sterfbed gezien, op een zolderkamertje, alles verloren, weg, fini.” En Oom Ricardo begon weer met ontzettende snikken een nieuwe huilbui in te zetten, met woest rollende oogen en de wanhoop nabij. Gelukkig kwam de anders verwenschte atlas nu goed van pas. Oom Ricardo wist natuurlijk dadelijk uit dat gewurm de zijriviertjes van de Donau op te visschen (nooit heb ik de Isar en de Inn vergeten). Van elke plaats had hij een herinnering, een treurige of een schoone, Oom Ricardo scheen wel overal geweest te zijn. Op die manier leerde men tenminste aardrijkskunde, vond hij, tot mijn vader een beetje ongeduldig zei: „Ga nu maar zelf verder met je les.”

Zijriviertjes Donau..... (mijn gedachten dwalen weer af).... Boedapest, storm, regenvlagen, Oom Ricardo, geen overjas, geen handdoek, geen zeep, alleen maar een tandenborstel en het portretje van het kind Viola,

het pak dat hij goddank 's middags bij vaders afwezigheid had kunnen aantrekken. Wat een geluk dat vader hem niet in den toestand gezien had, zooals hij vanmiddag na een schuchtere bel in natte vodden als een schooier onder aan onze stoep stond! Vader was nu echt op hem gesteld en door dat nette uiterlijk kreeg hij de 40 pond van vader los als een bagatel; in dat voddenpak zou hij niet meer dan twee pond gekregen hebben, rekende ik uit, en na verloop van nauwelijks tien minuten weer op straat gestaan hebben met die afgedragen kleeren in de troostelooze regen. Hoewel ik niet precies wist wat veertig pond was, had ik het gevoel dat er niet veel van overbleef, als je eigenlijk een heel nieuwe uitzet zou moeten koopen met koffers en al.

Ik verwenschte de zijriviertjes van de Donau en mijn eigen onmacht en verviel weer in vage sombere gedachten, waaruit ik werd opgeschrikt door een strenge berisping van mijn vader om op te houden met dat irriterende neuriën: „An der schonen blauen Donau". Denkelijk uit ergernis tegen mijn vader kreeg ik toen een inval.

Ik bedreef dien avond mijn eerste groote diefstal: een van vaders solide ulsters, waarvan hij er ook een paar had, die sprekend op elkaar geleken, een van vaders zwarte bol-

hoeden, waarin ik voor alle zekerheid een krant onder den binnenrand stak, omdat vaders hoofd mij grooter leek. Twee handdoeken griste ik uit de badkamer weg (ze waren gebruikt, maar hij kon ze ergens in de Isar wel uitwasschen) en twee stukken laven-
delzeep stopte ik met een stuk kaas, een half brood en een kluit boter in een handkoffertje. De ulster met de bolhoed hing ik netjes aan de kapstok en het koffertje zette ik er vlak onder. Mijn hart bonsde of het barsten zou, toen ik zoo gewoon mogelijk tegen Oom Ricardo zei: „Uw jas en hoed hangen in de gang, ik heb uw koffertje er maar bij gezet.” Een ondeelbaar oogenblik keek Oom Ricardo me aan, niet begrijpend, een beetje verrast; dan antwoordde hij nonchalant: „O, dank je wel hoor, ik moet er morgen weer vroeg
vandoor.”

En terwijl ik met hoogroode kleur en diepe aandacht op de zijrivieren van de Donau bleef staren, kreeg ik het verhaal van „daarginds” te hooren. „Daarginds” was tout court de gevangenis geweest, waarin Oom Ricardo wegens oplichting gezeten had. Daar hij God weer bij iets tot getuige wilde halen, kalmeerde mijn vader hem direct, zeer gegeneerd over het getuige zijn van God. „Je hebt mij immers ook de maat voor die overhemden genomen, ik weet er nog alles van,”

verzekerde mijn vader, „een gekke vent ben je toch, je liet iedereen wat geld vooruitbetalen, was het zoo niet?”

„Zoo waar er een Heer in den Hemel is en mij kind Viola als engel op mij neerziet,” scandeerde Oom Ricardo met vibreerende stem, ik was heilig van plan die overhemden aan iedereen te leveren, ik had al vijf en tachtig commissies, maar er waren een paar oude schulden en toen heb ik dat commissiegeld zoo lang er voor gebruikt, begrijp je, ik dacht alles komt in orde en ik had een groot vertrouwen in de menschen, een groot vertrouwen, maar de menschen zijn soms zoo vreemd, murmelde Oom Ricardo nadenkelijk voor zich heen. „Vuile krengen,” zei ik tegen de Isar en de Inn, maar ik bedoelde de menschen, die hem in de gevangenis hadden geholpen.

„Ik heb geen aangifte gedaan,” meende mijn vader zich te moeten verontschuldigen, en daarvoor was ik van plan de Isar en de Inn en alle verdere zijrivieren van de Donau tot morgen in de aardrijkskunde te onthouden, om mijn vader ook eens een plezier te doen. En toen deze zelfde vader Oom Ricardo zelfs een betrekking aanbood in zijn ex- en importzaken, heb ik er nog eenige Fransch subjonctieven bij geleerd. Maar Oom Ricardo wilde niet. Hij kon het niet, zei hij met tril-

lende stem, hij moest het eene jaar in Boedapest zitten en het andere in Parijs — „en stel je voor,” opperde hij met werkelijke doodsangst in zijn stem, „stel je voor, ik ben bij jou in die keurige zaak met al dat geld, en ik zou eens in de verleiding kunnen gebracht worden. Groote God, aan jouw geld zou ik me toch nooit willen vergrijpen.” „Je bent en je blijft een gekke vent,” antwoordde mijn vader. „je verdient dan toch ook.”

„Maar ik kon me eens vergrijpen. Wanneer ik zooveel geld bij elkaar zie, kan ik er eenvoudig niet van afblijven; je kunt zulke leuke dingen koopen — eindelijk eens een behoorlijk pak laten aanmeten in plaats van die snel kreukelende slecht zittende goedkoope confectie.” („Een heel behoorlijk costuum heb je anders aan,” mompelde mijn vader bij zich zelf). „En dan — wat een heerlijke overhemden en charmante dassen zijn er op de wereld. En de aangename luxe van hotels en vrouwen en dranken. . . . Ik houd van het leven en van overvloed, ik wil sterk en overvloedig en royaal leven, royaal voor mezelf en anderen — de meeste menschen leven zoo karig, ze gunnen anderen niks en ternauwernood gunnen ze zichzelf iets. Het is zoo leuk rondjes te geven en ineens allemaal opgewekte gezichten om je heen

te tooveren. En dat kun je met geld doen, met geld heb je ineens kennissen met rondjes — ik geef graag — ik weet heel goed, dat die anderen heelemaal niet zoo graag geven en daarom zijn het eigenlijk zulke arme burgerhonden; maar wat doet dat ertoe, wanneer ik nou eenmaal graag geef, dat doet me plezier, daar word ik niks beter door, want het is denkelijk puur egoïsme, dat ik graag trakteer. . . . Nee, geld is nou eenmaal in mijn handen niet veilig, niet mijn eigen geld en niet dat van anderen, ik kan nou eenmaal niet laten het uit te geven. Alleen met jou zou ik nooit gedonder willen hebben, nee dat nooit, juist omdat ik je graag mag, geen baan bij jou," hield Oom Ricardo koppig vol, „jij zoudt me wel nooit „daarginds" willen hebben, maar hoe zouden we dan tegenover elkaar staan, terwijl we nu een heerlijke Haut Sauternes drinken (uitstekende wijn'everancier heb jij) — en er niets dan vriendschap en bonhomie tusschen ons is." Diep in mijn hart moest ik Oom Ricardo gelijk geven. Wanneer ik had moeten kiezen tusschen een betrekking bij mijn vader, dag in, dag uit op dat saaie kantoor, en het meesleepende zwerversleven, dat een mensch in staat stelde zelfs riviértjes als Isar en Inn direct te herkennen zonder taaie aardrijkskundelessen, zou ik het laatste bestaan ook

verre de voorkeur gegeven hebben. Afgezien van de verleiding, waar Oom Ricardo zoo angstig de nadruk op had gelegd. Ook ik had dien avond de verleiding niet kunnen weerstaan. Al was het dan voor iemand anders, het wegnemen van ulster, dophoed, handdoeken, zeep en kaas leek me toch een zware diefstal. Wanneer zou het vreeselijke oogenblik komen, dat ik eens voor mezelf zou beginnen?

Onvermijdelijk komt de volgende morgen, met kille regens tegen de sombere hooge schoolramen. De wiskundeles is ook al weer voorbij en ik heb bij uitzondering een goede beurt gemaakt met het getal pi. „Que j'aime a faire connaître un nombre utile aux sages.” ik kan de zin niet eens meer kwijtraken. Oom Ricardo is allang weer op weg naar Boedapest, hij had heelemaal geen ondergoed bij zich in deze kou, denk ik. „...nombre utile aux sages.” „Hoeveel is een pond eigenlijk?” ik keerde me om en naar het kind achter me. De aardrijkskundeleeraar stond er op te weten, wat ik gevraagd had in plaats van naar de zijriviertjes van de Donau te informeren, die ik voor ditmaal toch zoo goed onthouden had. Ik probeerde nog vlug als een bezwerende formule: Isar, Inn af te brabbelen, maar het hielp niet meer. „Wat pond, hoe pond, wie pond?” vroeg hij

woedend; hij dacht dat ik iets over zijn dikte geïnsinueerd had.

En zelfs met mijn grondige kennis van alle kleine zijrivieren van de Donau kon ik mijn vader dit keer geen plezier doen — ik kreeg „ponden” straf — leeraren willen ook wel eens geestig zijn en zeggen dan „ponden straf.” Overigens moeten de ponden van mijn vader Oom Ricardo ditmaal geluk gebracht hebben — lang na de vreemde opwindende herfst-dag met Chopin, bedelaarskleeding, rhum, getinte bruiloftshandschoenen en de verhalen van sterfbedden, wijnrestaurants en „daarginds”, kwamen er telkens kleine pakjes voor me, uit Warschau, Koningsbergen, Florence en Parijs, kleine gouden voorwerpen om aan bedelarmbanden te dragen, geloof, hoop en liefde voorstellend, een Italiaansche broche met bergkristal, dat ik voor diamant hield en een gouden medaillon met de portretten van Oom Ricardo en een prachtige dame erin — tot groote verbazing van mijn familie. De dame was een Baltische barones, die zoo op Oom Ricardo gesteld was, dat ze kasteel, baron en alles wat daarbij behoorde in den steek liet om hem overal te volgen. Heel mijn nette familie sprak er schande van dat zoo'n mauvais sujet eigenlijk nog zoo goed terechtgekomen was. Alleen mijn vader zei: „Ik heb Richard altijd een aardige vent gevon-

den, levendig, charmant, en een beetje gek, maar zeer onderhoudend. En hoe keurig zag hij eruit de laatste keer dat hij bij ons was, weten jullie nog?"

Op gezette tijden, zoo tegen de eerste najaarsvlagen, krijgt mijn vader een vage onrust over zich, die met een zoo goed als nieuwe overjas uit de beste Engelsche stof samen hangt, hij meent ook een van zijn zwarte dophoeden te missen; hij verdenkt er de sous-chef van de exportafdeeling van, omdat hij hem zoo'n onuitstaanbare fat met geplakte haren vindt. Doch dan schudt hij weer zijn hoofd en murmelt voor zich heen: „Het zou hem niet passen, te mager, te schriel." En ik zucht verlicht en dankbaar, omdat soms alle dingen bijna een prettig en goed verloop kunnen hebben. Bijna....

Regenvlagèn, storm, herfstnevels — een korte harde bel. Telegram uit Verona: Richard de Landsberg malade arrivée famille nécessaire direction hotel Eden. Dat kon alleen Oom Ricardo zijn, zei mijn vader, die de naam van zijn — inmiddels overleden — barones blijkbaar had overgenomen. Die adellijke naam (het was nog het legendaire paslooze tijdperk van Europa) en zijn goede manieren hadden hem ook de hooge hotelrekening bezorgd. Het was om deze onsentimentele reden, dat de hoteldirectie het dure

telegram had verzonden, dat mijn vader moest betalen evenals de hotelrekening van een paar maanden — voor een vuil kamertje op de zesde verdieping van een tweederangs Italiaansch hotel met wandluizen als blijvende gasten „God zal je zegenen, Adriaan, dat je gekomen bent, bewijs me een laatste dienst — een violette zijden pyama. Dan kan ik tenminste in schoonheid sterven, die goedkoope katoenen vodden hinderen me zoo.” Mijn vader bromde onverstaanbaar, dat hij zelf nooit anders dan linnen pyama's droeg, maar was toch met het gevraagde teruggekomen op die prachtige Italiaansche herfstmorgen.

„De mooiste die ik ooit gedragen heb, jij had altijd een goede smaak, Adriaan,” en als belooning zeide hij mijn vader alle gunsten des Hemels toe — royaal en uitbundig tot het laatste. (De hotelrekening had hem onverschillig gelaten, want, zoo zei hij, in den Hemel worden toch geen deurwaarders met onbetaalde rekeningen meer toegelaten). Mijn vader had hem nog geholpen bij het verkleeden — een stervenszwakke uitgeteerde man.

„Hij zag eruit als een dichter op zijn sterfbed,” zei mijn anders toch zoo nuchtere prozaïsche vader, „een dichter of een edelman — ja waarachtig, een edelman van Verona. Dat soort menschen sterft uit,” voegde hij er bijna droomerig en melancholiek aan toe.

